

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2016:B6

Nyströmska gården

Utvändig renovering

Antikvarisk medverkan

Hermod 1
Köping
Västmanlands län

Sara Bäckman

Nyströmska gården

Utvändig renovering

Antikvarisk medverkan

**Hermod 1
Köping
Västmanlands län**

Länsmuseets dnr: VLM 160025

Sara Bäckman

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2016

Omslagsfoto: Nyströmska gården fasad innan restaureringsarbeten påbörjats

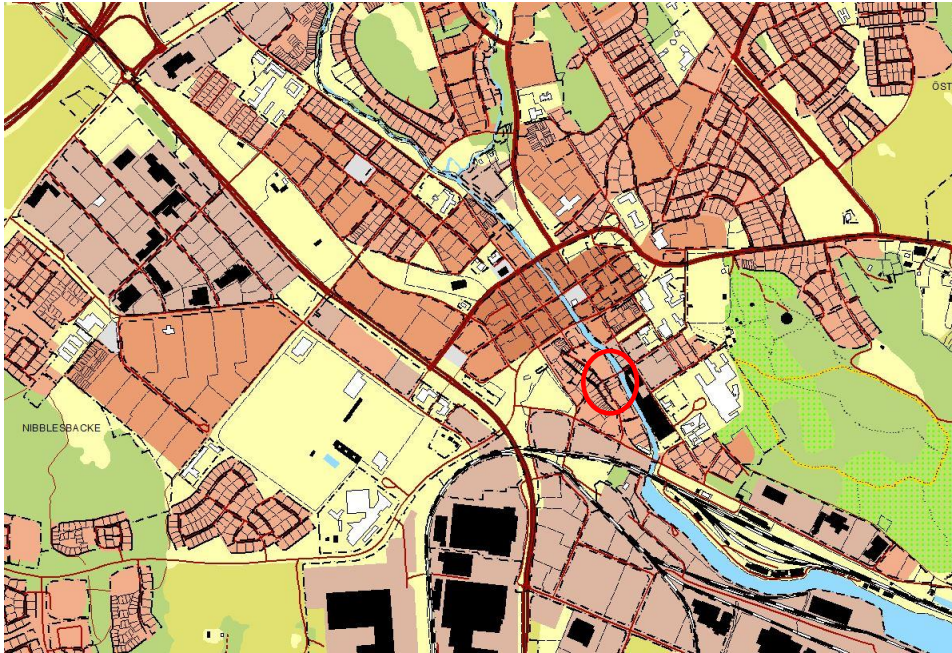
Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Sara Bäckman, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-24-9

Inledning

Köpings kommun beviljades tillstånd till ändring och ombyggnad av byggnadsminnet Nyströmska gården, Hermods 1, 2016-03-02, Lst dnr 432-593-2016. Beslutet avsåg ombyggnad av bostadsdel i delar av byggnaden, restaurering av fasad samt nybyggnad av trätrapp och ytterdörrar. Västmanlands läns museum har haft uppdraget som antikvarisk medverkan i ärendet genom bebyggelseantikvarie Sara Bäckman som även skrivit efterföljande rapport. Arbetena utfördes under sommarhalvåret 2016.

Utdrag ur fastighetskartan, platsen för Nyströmska gården markerad med en ring.

Historik

Nyströmska gården uppfördes under 1800-talet och är belägen mellan Köpingsån och hörnet Östra Långgatan och Karlbergsgatan. Gården ligger inom Köpings medeltida stadskärna, och stadens hamn var under en period av medeltiden förlagd till gårdens nuvarande plats. Fastigheten Hermod 1 var fram till 1600-talets mitt kaplansgård. Grannfastigheten Hermod 2 var bebyggd under medeltiden och var 1814-1979 snickargård i fem generationer.

Idag ägs gården av Köpings kommun och kulturnämnden ansvarar för den invändiga utformningen, verksamheten samt för alla inventarier i snickeriverkstaden. Samtliga föremål är inventerade, katalogiserade, digitaliserade och ingår i Köpings Museums samlingar.

Nyströmska gården är representativ för svenska städers bebyggelse från förindustriell tid. Denna typ av stadsgård hade boningshus i gatulinjen och kring gårdsplanen fanns en mångfald av uthusbyggnader.

Boningshuset är uppfört vid 1800-talets början. Byggnaden inrymde handelsbod under 1800-talet. En farstu tillbyggdes omkring 1860-75 och byggnadens interiör fick ny fast inredning på 1940-talet. Samtliga uthus är bevarade, alla uppförda under 1800-talet.

Nyströmska gården är den enda kvarvarande ågården i Köping. Gården ligger i anslutning till prostgården och utgör stadsbildmässigt och kulturhistoriskt en synnerligen värdefull del av staden.

Grannfastighetens snickeri med sin välbevarade inredning avspeglar köpingsbygdens framstående snickartraditioner med tillverkning av fanerade möbler, i synnerhet alrotsmöbler. Den ger en bild av snickerihantverkets utveckling under mer än hundra år. Nyströms snickerifabrik ingår i en industrihistoriskt värdefull miljö kring Köpingsån.

Delar av bebyggelse och främst uthus vid den tidigare helt kringbyggda gården förstördes, helt eller delvis, av två bränder 1988-89.

Befintligt skydd

Tre av byggnaderna som brann är idag delvis återuppbyggda på bevarade grund- och källarmurar och med delar av de ursprungliga stommarna. Genom färgsättning och exteriör detaljutformning har man med stor trovärdighet återskapat byggnadernas utseende före branden. Då byggnaderna är återuppförda anser Länsstyrelsen att de inte bör ha samma skyddsnivå som de ursprungliga byggnaderna. De återuppförda byggnaderna är dock mycket viktiga för gårdens helhetsmiljö och har ett stort pedagogiskt värde och ingår därför i skyddsområdet.

Av boningshusets skyddsbestämmelser framgår att det inte får rivras eller flyttas. Byggnaden får inte heller byggas till eller förändras exteriört och ska hållas i sådant skick att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Byggnadsvårdsåtgärder

De åtgärder som utfördes under 2016 berör endast boningshuset på fastigheten Hermods 1.

Fasad

Boningshuset är timrat i en våning och har stående gulvit oljemålad locklistpanel samt lövsågade, vita fönsterfoder. Delar av locklistpanelen var i sådant skick att dessa fick bytas ut till nytt virke. Även dropplistor byttes på flera ställen. På östra gaveln mot ån fanns en storväxt buske som bidrog till att nederdelar av panelen samt dropplistan var helt uttjänta. De nedre delarna av panelen sågades av och ersattes med en liggande bräda. Detta för att så lite som möjligt av den befintliga panelen skulle bytas ut. Busken är borttagen. Fasaden skrapades ren och målades med Wibol linoljefärg i kulören NCS S 1510-Y10R "ljus sten". Kulören bestämdes efter uppstrykningsprov. Fasaden ströks två gånger samt en slutstrykning.

Fönster och dörrar

Samtliga fönster renoverade enligt traditionella metoder och målades med Wibol linoljefärg i kulören NSC 4050Y-9 n0R "Engelskt röd" lika den befintliga kulören. Nya entrédörrar till

bostadsdelen monterades. Även dessa målades i kulören engelskt röd. Övriga dörrar skrapades och målades.

Trapp

Den betongtrappa som fanns vid ytterdörrarna på innergården uppfördes troligen under 1940-talet i samband med att boningshuset fick en ny fast inredning. Nuvarande fastighetsägare vill ersätta denna med en trätrappa, vilket också skedde. Betongtrappan byggdes in med trätrall. Trappans sidostycken målades grå för att smälta in med betonggrunden som den angränsar till. Räckesstolpar och de mellanliggande staketpinnarna målades vita.

Belysning

Innergården saknade belysning vid entrédörrar samt vid förrådsdelen. I samråd med elektriker bestämdes att en ”stallykta” med svart skärm skulle monteras ovanför entrén samt vid förrådet. Skärmen sticker ut från takfoten ca 5 cm och riskerade att skadas av snö. Dock kommer snörasskydd monteras på taken och skärmen kommer så skyddas. Stallyktan valdes eftersom den i sitt utförande smälter in i miljön utan att karaktären förvanskas.

Tak och takdetaljer

De äldre nockplåtarna på taket målades med blymönja och slutströks med linoljefärg. Bandplåten på utbyggnaden målades med svart linoljefärg likt befintlig färgsättning. Hängrännor och stuprör målades in i fasadkulör.

Skorstenarna hade vid slutbesiktning ingen ännu inte slammats. Sprucken puts skall tas ner och ny ofärgad slamning skall strykas på. Den nya säkerhetsstegen kommer fabriksmålade svart.

Resultat

Den utvändiga restaureringen av Nyströmska gården har skett enligt länsstyrelsens beslut och är godkänd ut ett antikvariskt perspektiv.

Bilder före

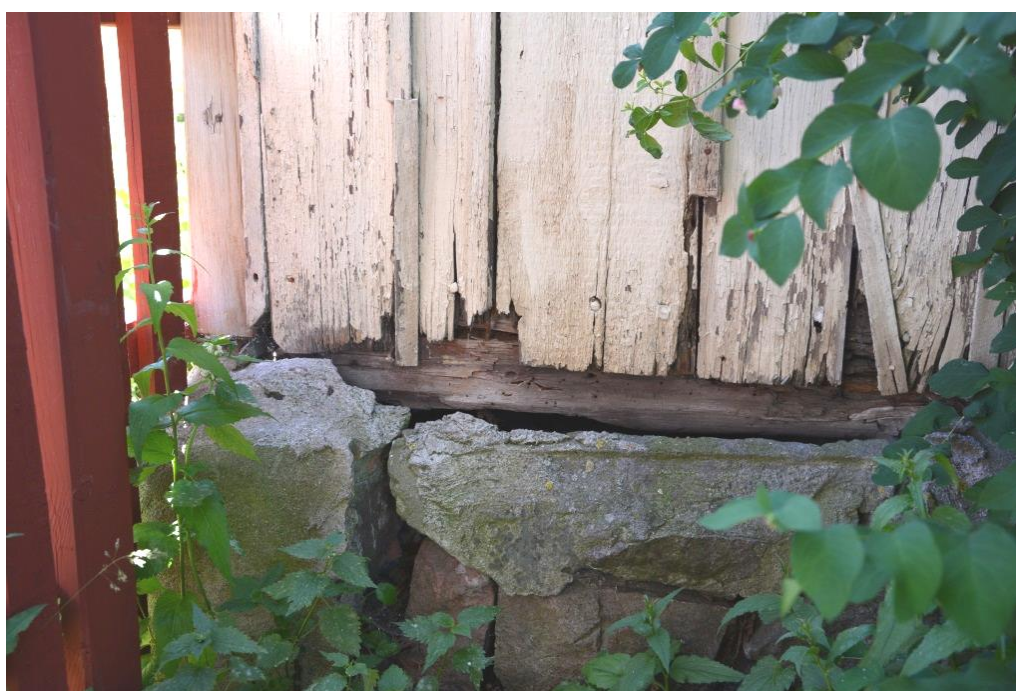
Boningshuset på Nyströmska gården innan fasadarbeten påbörjades.

Boningshuset från gården. Fönstren är borttagna för målning på verkstad.

Delar av fasaden var dålig, särskilt dropplister som här på bilden nästan är obefintlig.

Västra fasaden på förrådsutbyggnaden hade skador på grund och fasad.

Bilder efter

Fasad mot gatan efter skrapning och målning med linoljefärg.

Fasad mot Östra Långgatan, Fasad och fönster är nymålade med Wibo linoljefärg. Stuprör målades i fasadfärg för att verka så diskret som möjligt.

Nymålade fönster och fönsterfoder.

Östra fasaden efter att busken tagits bort och den nedre delen av panelen bytts ut till en liggande bräda. Grundstenarna monterades i efterhand.

Förrådsutbyggnaden med dörrar målade med lionljefärg i kulören "engelskt röd".

Som belysning valdes en modern armatur i traditionell stil som ska harmoniera i miljön.

Betongtrappan byggdes in med trätrall.

Delvis nya och nymålade entrédörrar och trappa under konstruktion.

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM 160025
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	432-593-2016
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Hermods 1
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Socken:</i>	Köping
<i>Kommun:</i>	Köping
<i>Ägare-beställare:</i>	Köpings kommun
<i>Entreprenör:</i>	KAK-Byggen AB Maskinistgatan 6 73136 Köping
<i>Antikvarisk medverkan:</i>	Västmanlands läns museum Antikvarisk expert Sara Bäckman Karlskatan 2 722 14 VÄSTERÅS Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-24-9